

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 16. ANUL XIII.

Telegrafulu este de doua ori pe septeman: joi'a si Dumineca. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditura soiei pe afara la c. r. poste, cu bani gata prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretiul prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumtate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumtate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Sabiu, in 25 Febr. (9 Mart.) 1865.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litero mici, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Dotarea preotimei serbesci.

(Continuare si capetu din nr. 14 si 15.)

Alu doilea principiu adoptatu de congressu in caus'a dotarei preotimei este: conservarea sesiunilor de pamentu in natura, seu cu alte cuvinte: pastrarea aceluor realitati, ce preotimea le are deja in mana. Motivele, ce au condusu pre congressulu aici, se paru a fi fostu trei: unulu pastrarea unui dreptu vechiu, altulu fiindca pamentulu este posesiunea cea mai sigura, carea nu e asiá espusa schimbárilor tempului, carea totdeun'a reprezenta pretiu de bani, ba alu cárei pretiu cresce in proportiune egala cu immultirea populatiunei si cu propasirea ei in cultura; in fine alu treilea motivu se pare a fi fostu acela, ca sa nu se incarce comunele cu sarcini si contribuii noue, ceace aru fi fostu de ne'ncungurata lipsa atunci, candu s'aru fi hotaritu a se face dotarea preotimei in bani gata. Tóte aceste motive suntu demne de considerare si din partea nostra, cáci si preotimea romana cea atátu de lipsita se ocupa tocmai in tempurile acestea de reforme in tóte pártile adeseori cu venturarea intrebarei, ca la casu de dotare ce aru fi mai bine a cere si respective a priimi: bani ori pamentu? Respinsulu e usioru: ce se póte mai cu inlesnire! Si acést'a in cele mai multe comune, si romanesci, si serbesci, de siguru va fi pamentulu.

In fine a hotaritu congressulu a relui, a deca a rescumperá, a rebonifica stol'a prin introducerea de lefi fixe anumite, classificate pentru capelani, parochi si protopopi. Cea mai mica lefa pentru unu parochu aru fi 400 f. v. a. pe anu. Cele pentru capelani si protopresbiteri nu ne suntu cunoscute. (A se vedé pentru completare: Mai nou.) Acést'a mesura se recomanda, ba devine trebuincioasa prin impregiurarea aceea, ca stol'a seu venitul din epitrachilu este in scadere necontentita. Preotimea romana, de siguru inca mai multu decátu cea serbesca, patimesce de acést'a scadere in modulu celu mai simtibilu; cáci pecandu stol'a scade si se impu'tinezá, pe atunci functiunile, datorintiele si trebuintiele preotimei se'mmultiescu pe di ce merge. La acést'a in sa se mai adauge— celu putinu prin Transilvani'a— si acelu reu, ca si taxele acelea ne'nsemnate nu se dau preotiloru regulatu, ci adeseori numai dupa septemáni, luni seu ani, ba nu arareori remánu pentru totdeun'a nerespuse. De aceea reluirea unei stole neregulate si nesigure prin lefi fixe, fara 'ndoicla este o propasire in administrarea bisericeii.

Amu percursu aceste intrebári inadinsu, pentrucá máne poimane si bisericea nostra romanésca va trebui sa iee la pertractare caus'a cea momentosa a dotarei preotimei. Chiaru si in sinodulu anului 1864. se facusera propuneri in privint'a acést'a, si numai neoportunitatea tempului de atunci, candu bisericea 'ntreaga era in asceptare incordata la 'ncuviintiarea mitropoliei, a fostu motivulu, de sinodulu— pelanga tóta urgentia causei— nu o-a luat atunci la pertractare. Ceeace in sa atunci nu s'a facutu, se va face fara 'ndoicla la celu mai da aprópe Sinodu alu bisericeii noastre romane, si asiá amu credutu, ca nu va fi fara folosu, a aminti procederea congressulu serbescu in acést'a cauza si astfelu a ne luá si noi ansa si materia de cugetatu la referintiele nostre proprie. Cáci despre aceea credemu ca nu mai póte fi 'ndoicla, ca din organisarea administrativa a bisericeii noastre dotarea preotimei face o parte forte 'nsemnata. Unu poporu crestinescu civilisatu, care si-aru neglige preotimea, aru neglige venitoriulu seu, s'aru neglige insusi pre sine.

Dela Congressulu serbescu.

Dela acestu corpu, ale cáru pertractári parte mare ne atingu si pre noi de aprópe, comunicámu dupa „Wiener Ztg.“ urmatórele, de-si cam tardu, totusi interesante.

In siedintia 3. a congressulu referéza Dr. Hádzic despre activitatea comitetulu, ce fusese insarcinatu cu elaborarea propositiunilor pentru congressu. Din referad'a acést'a accentuámu atát'a, ca comitetulu a preconsultatu cu diligenzia partea ce se cuvine Romániloru din fondurile nationale si a tiparitu in privint'a acést'a unu memorandu pretiosu, elaboratu de secretarulu nationalu Dr. Raic.

Parochulu Zivkovic referéza despre opiniunile comitetulu in privint'a reducerii si dotarei preotiloru. Dorint'a comitetulu, de a se crea unu cleru luminatu, i-a impusu cá o necesitate, a face reductiuni, a relui (a despagubi) birulu si stol'a, si astfelu a pregati pentru preotimea mirenesca o positiune mai buna pe venitoru.

La desbaterea generala mai participa Prot. Milutinovic; Dr. Miletic apostroféza trebuint'a de a statori drepturi fundamentale, prin cari sa se reguleze referintiele intre biserica si statu; totdeodata trage atentia casei asupr'a trebuintei celei mari de a se infiintia in Neoplant'a o academia specifica serbesca, in fine propune a se constitui doue comitete, din care unulu sa consulte asupr'a trebuintiloru materiale, ear celalaltu asupr'a celor spirituale ale natiunei serbesci. Propunerea acést'a se sprijinesce de mai multi, ear de alta parte se aduce alta propunere, cá adica sa se formeze numai unu singuru comitetu cu mai multe sectiuni. In fine in sa nu se priimesce nici un'a nici alt'a, ci propunerea comisarulu, cá de ore ce propositiunile acestea ale comitetelor prejudeca dreptulu facáru membru de a face si elu insusi propuneri, si fiindca mai departe se póte 'ntemplá si aceea, cá congressulu o propositiune elaborata de comitetu cu multa diligenzia si in tempu mai indelungatu sa nu o priimesca: pentru aceea sa se formeze unu comitetu mai mare, cáru sa se predee spre consultare atátu propositiunile priimate pan'acum, cátu si acelea, ce se voru priimi de aici inainte.

Dintr'o corespundintia de mai tardu aflámu, ca congressulu in cestiunea dotarei preotimei au hotaritu pentru unu parochu (afara de sessionile de pamentu) dotarea fixa in summ'a minimala de 400 f. v. a. Intr'un'a din siedintiele din urma era sa se alega unu comitetu anumitu pentru intielegerea cu Románii; alegerea in sa remase pe josu, de ore ce congressulu dori sa cunósca mai antáiu cerintiele Romániloru mai de aprópe.

Dupa scirile cele mai noue, si anume dupa o corespundintia a lui „Wanderer“, siedintia din 20 Febr. c. n. „a fostu forte sgomotosa; cáci la ordinea dilei era desbaterea a supr'a cerintieloru Romániloru. Fiindca acést'a nu venisera la siedintia, Comisarulu c. r. generalulu Philippovic propuse, a se trimite din partea congressulu o deputatiune, carea sa recuire pre Románii a veni la siedintia. Propunerea acést'a produse o neplacere, ce diferia prea multu de tint'a de pan'acum a congressulu. Deputatulu Cernojevic se redica si disse: Ceru Serbiei ceva dela Románi? Ba! ci Románii au lipsa de poporulu serbescu. Voi vedé eu, cine va cutezá sa invite pre Románii!“ La aceste cuvinte urmara acclamatii sgomotose, in care irupsera si deputatii militari ai congressulu, si astfelu cadia de tota propunerea comisarulu regimulu. „Dupa acestu evenimentu, incheia „Wanderer“, e forte neprobabilu, ca aru face Serbiei Romániloru vreo concessiune essentiala.

Vomu reveni asupr'a acestui obiectu; deocamdata in sa asceptámu constatarea lucrulu, pentrucá o portare atátu de pripita din partea unui congressu ni se pare prea neprobabila.

Precuventarea la istoria lui Iuliu Cesare de Imperatulu Napoleonu.

Din viet'a lui Iuliu Cesare, scrisa de Imperatulu Napoleonu s'a publicatu precuventarea, carea o producemu si noi in cele urmatóre:

Adeverulu istoricu sa nu fia mai patinu santitu , cá religiuena. Déca invetiaturile credintei radica sufletele nóstre preste interesele lumei acesteia , atunci invetiaturile istoriei insufla din partele amóre cátra frumosu si dreptu , precum ura cátra aceea , ce se pune in calea propasirei umanitatii. Pentruca sa fia folositoare , pretindu invetiaturile aceste unele conditiuni. Faptele trebuie enarate cu acuratetia stricta , schimbările politice si sociale trebuie analizate dupa filosofia , si atractiunea cea picană a intemplantilor singurate din vietii barbatilor publicitatii , nu trebuie sa detraga atentia dela rolulu lor politicu , nici sa faca a se uitá missiunea lor providentiala.

Prea de multe ori ne presentéza scriitoriulu fasele diferite ale istoriei cá pe nisce eveneminte spontane , fára de a cautá originea lor naturala in faptele de mai nainte , elu se aseména atunci cu pictorele , carele reproduce numai singurata din natura si are inaintea ochiloru numai efectulu piccorescu , fára de a poté pune in icon'a s'a o reproducere científica. Istoriculu trebuie sa fia mai multu decâtu unu pictoru ; intogmai geologulu , care explica fenomenii globului pamentescu , trebuie sa afle secretele , cari schimba si permuta societatile.

Cari mijloce suntu insa la dispositiunea istoriculu ? Elu trebuie sa urmeze regulele logicei. Mai intaiu sa avemu convingerea , ca unu efectu mare radima totdeun'a pe o cauza mare si nici odata pre un'a mica ; cu alte cuvinte : o intemplanté neinsemnata nu duce nici odata la rezultate de insemnate , afara déca au existatu mai inainte o cauza , care concedéa , cá prin o impregiurare usiora sa se produca unu rezultatu mare. Scanteia causéza numai atunci focu infricosiatu , candu cade pro materii aprindiciose gramadite la olalta. Montesquieu afirma asertiunea acést'a in modulu urmatoriu :

„Nu noroculu domineza lumea . . . Suntu cause generale morale si materiale , cari se vedu lucrandu in ori ce monarchia , cari o radica , sustinu si o surpá ; tote intemplantile depindu dela cause si déca ruinéza pre statu intemplantéa unei batalii , asiá dara o cauza speciala , atunci caus'a speciala care au datu ansa la ruinulu unui statu , in urm'a unei singure batalii , trebuie sa fia avutu de temelu o alta cauza generala ; cu unu cuventu cursulu principale rupe dupa sine tote intemplantile speciale.“¹⁾

Déca Romanii au reesitu , mii de ani , din esaminele cele mai aspre si din periculi cei mai mari triumfatori , acést'a au avutu de a multiam unei asemenea cause generale , carea ii facea invingatori de inimizii lor si in urm'a cárei perderele bataliloru si nenorocirile partiale nu potura trage dupa sine ruinulu statului. Déca Romanii , cari au fostu datu lumii dovedi , ca suntu unu poporu constitutoriu si care scie a fi mare prin libertate , dela Cesare incóce , paru a cadé orbesce in servitute , caus'a e de a se cautá in un'a cauza generala , carea impededá republic'a in unu modu ingrozitoru , de a se reintórcé la chiaritatea institutiuniloru sele de mainainte ; recerintiele si interesele unei societati , ce se afla in procesulu firei sale mai departe , pretindeau spre indestulirea lor alte mijloce. Precum ne arata logica in impregiurari memorabile imperios'a necesitate a existintiei sele , asiá trebuie sa vedemu in durarea indelungata a unei institutiuni documentarea bunatatiei sele si in influentia nedisputabila a unui barbatu asup'a secululu seu , documentarea geniulu seu.

Problem'a este dar in cercetarea elementulu de vietia , carele au datu institutiunei puterea , si in cercetarea ideei prevalente , carea au motivatu activitatea unui barbatu. Déca urmámu noi regulele aceste ; vomu evita raticirile acelor istorici , carii aduna faptele din seculii trecuti , fára de ale asiédiá dupa insemnatarea lor filosofica ; carii in modulu acést'a inaltia ce este de defaimatu si lasa in umbra , ce trebuie pusu la lumina. Nu analis'a minutiosa a organizatiunei romane ne va pune in stare de a cuprinde durabilitatea unui imperiu atátu de mare , ci o esaminare profunda a spiritulu institutiuniloru sele ; asemenea nu ne va descoperi enararea faptelor celor mai mici a unui barbatu mare , intrandu in tote detaiurile , secretulu prevalentei sele , ci mai cu séma va resultá acést'a din atent'a cercetare a motivelor , cari au cerutu procederea sea.

Déca fapte extraordinari dovedescu unu spiritu escelentu , venimu in cea mai mare contradicere cu mintea sanetosa , adscriindu-i noi tote patimile si tote simticiunile unei mediocritati. Si ce aru fi mai falsu , cá nerecunoscerea distinctiunei astorafelu de fiantie privilegiate , cari aparu din candu in candu in istoria cá nisce lumini , ce au missiunea de a rasipi intunereculu epoeci lor si de a lumina viitoriulu. De altmintrea denegarea unei astfelu de distinctiuni aru fi o vatemare a omenimei , crediendu-o capace , de a se multiam pe tempu mai indelungatu cu o domnire , carea n'aru fi basata , nici pe o

¹⁾ Montesquieu , marimea si caderea Romaniloru , XVII

marime adeverata , dar nici pe folosu nedisputabilu. Sa fimu logici , atunci vomu fi si drepti.

Prea multoru istorici le e mai usioru a degradá pe ómenii geniali , decâtu a se radica prin entusiasmu nobilu la inaltimea lor si decâtu a intrá in planurile lor cele puternice. Asiá de esemplu , cá sa vorbim de Cesare , in locu de a ni se aretá Rom'a sfasiata de resboie civile , corupta de averi , calcandu in picioare institutiunile ei cele vechi , amenintata de popóre potinte , de Galli , Germani si Parthi , carea nu mai poté sa existe fára de o poté centrala mai tare , mai stabila si mai drépta ; in locu de a ni se infatisia acést'a icona fidela a adeverulu , ne arata pre unu Cesare , carele inca cá june tinde dupa potestatea suprema. Déca se opune lui Sull'a déca e in neintielegere cu Cicerone , déca se unesce cu Pompeiu , aceste tote suntu numai rezultatu acelei circumpectiuni astute , carea afla tote , spre a-si pune tote in serviciulu seu ; déca se arunca asup'a Galliei , este numai , cá prin dehradare sa se inavutiésca²⁾ séu cá sa-si castige soldati supusi pentru planurile séle ; déca percurge marea , spre a aduce vulturii románi in o tiéra necunoscuta , a cárei cucerire i asigura castigarea Galliei ,³⁾ atunci acést'a o face pentru margelele , care are sa le afle in mările britice. ⁴⁾ Déca dupa invingerea inamiciloru celoru infricosiati ai Italiei dincolo de Alpi , cugeta la o campania contr'a Parthiloru pentru resbunarea lui Crassu , dicu unii istorici , ca naturelulu seu cerea cá sa fia activu , si ca in campania elu trupesce totdeun'a erá mai sanatosu⁵⁾ ; déca elu primea dela senatu cu multiamita o cununa de lauri si o portá cu mandria , acést'a o faceá cá sa-si acopere plesiugitatea lui ; déca au fostu ucisu de cei cari au priimitu dela elu binefaceri in abundantia , acést'a s'au intemplantu , pentruca elu vrea sa se faca rege ; cá candu elu atátu pentru contemporanii sei cátu si pentru posteritate n'aru fi fostu mai mare decâtu toti regii. Dela Suetoniu si Plutarchu incóce le place ómeniloru a explica lucrurile cele mai nobile in modulu celu mai minutiosu. Dar din ce se póte cunoáce marimea unui barbatu ? Din dominarea ideiloru lui , candu principiile lui si sistemulu lui triumféza si dupa mórtea seu caderea lui. Pentruca in adeveru , nu este criterialu unui geniu , candu elu duréza si dincolo de nimic'a si dominarea lui se estinde preste generatiuni viitoare ? Cesare dispáre , dara influentia lui e mai cu poté , decâtu candu erá in vietia ; Cicerone , contrariulu lui , este silitu a eschiamá :

„Tote faptele lui Cesare , scrierile lui , cuvintele lui , promisiunile lui , ideile lui au mai multa putere dupa mórte , cá pána candu erá in vietia“⁶⁾.

Seculi intregi au fostu de ajunsu , a dice lumei , acést'a séu aceea au fostu voi'a lui Cesare , spre a aduce lumea la ascultare.

Cele de pána aci arata din destulu scopulu , care l'amu avutu in vedere la compunerea acestei istorii. Scopulu acést'a este documentarea , ca provedintia candu creaza barbati cá Cesare , Carolu celu mare si Napoleonu , o face , cá sa arate popóreloru calea , care sa o urmeze , cá sa sigileze cu geniulu lor o era noua si cá in vreocati-va ani sa severiasca lucruri de sute de ani. Fericite popórele , care i intielegu si le urméza. Nefericite preste acele , care nu-i cunoscusi-i combatu. Ele facu cá Iudeii , ele crucifigu pe Messi'a lor.

Ele suntu órbe si demne de pedépsa ; órbe , pentruca nu intielegu , ca tote opintirile lor nu suntu in stare de a impededá trimfulu definitivu alu binelui ; demne de pedépsa , pentruca ele numai amana progressulu si impededá aplicatiunea lui cea rapede si fructifera. In adeveru nici uciderea lui Cesare , nici prinsórea in St. Elen'a n'au potutu nimici cu totulu dóue lucruri devenite populare , ce au fostu resturnate prin o legatura , ascunsa sub masc'a libertatiei. Brutu au strapusu Rom'a prin mórtea lui Cesare in fatalitatile unui resboiu civile ; elu n'au impededatu imperiulu lui Augustu , au facutu insa pe Nerone si Caligul'a posibili.

Ostracismulu lui Napoleonu conjuratu de Europ'a n'au impededatu reinvierea imperialismulu , dar suntemu inca departe de deslegarea cestiuniloru celoru mari , de liniscirea pasiuniloru , de multiamirea legitima , ce o dedú popóreloru imperialismulu celu d'antaiu. Asiá se adeveresce si acum in tote dilele dela 1815 incóce prorocia prinsului din St. Elen'a : „Câte lupte , cátu sange si cáti ani voru mai fi de lipsa spre realisarea binelui , care l'amu vrutu eu pentru omenime.“⁷⁾

²⁾ Suetoniu , Cæsar XXI.

³⁾ Cesare decise a merge in Britania , ale cárei popóre mai in tote resboiele au datu ajutoriu Galliloru (Caesaro de bello gallico IV, XX.)

⁴⁾ Suetoniu , Cæsar XLVII.

⁵⁾ Appianu , resboiele civile I, CX, 326 editiunea de Schweighäuser.

⁶⁾ Cicero , Epistolae ad Atticum XIV, X.

⁷⁾ In adeveru , câte agitãtãni , resboie civile si revolutiuni nu s'au intemplantu in Europ'a dela 1815 incóce ! In Francia , Spania , Itali'a , Polonia , Belgiu , Ungaria , Grecia , Germania !

Audim, ca Reverendissimul d. Canonicu Ioann Negrutiu alias Fekete aru fi denumitu Episcopu in dieces'a gr. cath. a Gherlei.

Bodiovicu, in graniti'a militara româna. Iertati-ne ca prea tardu revenim in publicu cu acést'a, — in sa totu sperâmu ca vomu fi priimiti cá si cei din a 11-a óra. Bucuri'a pentru redobandirea mitropoliei, si denumirea Escellentiei Sele P. Episcopu Andreiu Baronu de Siagun'a de Archiepiscopu si Mitropolitu au datu indemnu comunei Bodiovicene a aduce in modulu celu mai serbatorescu Maiestatei Sele fiiésca multiamire pentru acestu actu solenelu si plinu de indurare, care in 13/25 Februaru la 6 óre s'au manifestatu in urmatoriulu tipu: Dupa ce s'au facutu rogaciuni de multiamita in biseric'a parochiala, totu orasielulu a fostu illuminatu, eara poporimea locala, insotita mai de toti Români din cerculu Almajanu au purcesu cu nenumerate facile dinaintea casarmei imperatesci, asceptandu-i acolo d. Capitanu si comandante alu companiei Franciscu de Gunzy incungjuratu de Domnii ofi-cieri si suboficieri, unde d. Parochu Georgiu Dimitreviciu prin o cuventare amesurata esprimâ multiamirea intima in numele tuturor Româniloru din cerculu Almajanu Maiestatii Sele pré bunului nostru monarchu, pentru acést'a binefacere parintésca, si dupa ce totu poporul românu si-au aretatu simtiemintele sale prin imnute vivate pentru Maiestatea Sea Imperatulu si pentru Escellentia Sea noulu Mitropolitu, rogâ numitulu d. parochu pre d. Capitanu sa binevoiesca, multiamif'a Româniloru din cerculu Almajanu a o impartasi treptatu pâna la sacratulu tronul alu Maiestatii Sele Imperatului.

In fine multiamita publica si d. Antiste comunalu, Epitropu si negociatoriu Ioann Mileticiu, carele au fostu conducatorulu acestei manifestatiuni de pietate bisericésca si natu-nala, si carele au adusu jertfele cele mai mari pentru acestu conductu. N. B.

Din Berecseu (lânga Timisiór'a) ni se scrie cu datulu 17/29 Ian. — a dóu'a óra, cáci corespundinti'a d'antâiu nu o-amu priimitu, — ca Dominec'a aceea a fostu pentru locuitorii comunei un'a din cele mai stralucite serbatori, tînen-du-se chiamarea santului Duchu si facendu-se ferbinti roga-ciuni cátra Domnedieu, pentru scump'a sanatate si pacinic'a domnia a pré-gratosului nostru Imperatu si Rege Fran-ciscu Iosifu I., cáci s'au induratu a intinde inalt'a sea mila si asupr'a apesatului poporu românu, si a restituitu Mi-tropoli'a romana, de carea fuseramu lipsiti mai ga'ta dóue se-cule. La S. Liturgi'a si sub ss. daruri mai antâiu s'au ro-stitu rogaciuni, prin Preotii locali V. Murgu, Andreiu Clecanu si Ioann Carnicianu — pentru gratiosulu Imperatu si Rege; a-poi pentru Escellentia Sea P. Andreiu Baronu de Siagun'a, de curendu denumitulu Archiepiscopu si Mitropolitu alu to-turoru Româniloru greco-orientali din Transsilvani'a, Banatu si Ungari'a; — la a câroru amintire resunau treascurile pe a-fara. Cátra capetulu S. Liturgi'i Par. Andreiu Clecanu a tinutu o cuventare bine nimerita cátra numerosii credinciosi, ce erau fatia in biseric'a, spunendu-le insemnatarea si cuprinsulu serbatórei, si dandu-le sperantie de unu venitoriu mai bunu in urmarea devenirei nóstre subt unu capu alu bisericiei nóstre resaritene române. — In fine scolarii din coru au intonat u imnulu po-pularu. Totu in acést'a dí memorabila sér'a pe la 6 óre, e-levii cu docentele Petru Andreiu mergendu in susu si'n josu pe stratele comunei, cu stégulu imperatescu si natunalu, fiindu luminate stratele comunei de lumini aprinse in ferestre, au cantatu: „Descéptate Române“ si alte cantári nationale intre bubuitulu tréscuriloru. Dupa 7 óre on. preoti cu mai multi civili se dusera la cas'a comunala, unde D. Notariu localu Petru Tibad cá barbatu inteliginte si patriotu bunu a facutu o cina stralucita, si voindu a luá parte si de astedata, cá si cu alte ocazioni binevenite, la bucuri'a Româniloru, cu ochil plinu de lacrimi, a rostitu o cuventare petrundiátore, urandu prea-gratosului nostru Imperatu si Rege Franciscu Iosifu I., Escel-lentiei Sele Archiepiscopului si Mitropolitului Româniloru re-sariteni, Andreiu Baronu de Siagun'a, patriei si tuturor bar-batiloru de incredere ai Româniloru ortodoxi.

Vienn'a 14 Februaru.

(Continuare si capetu din nr. din urma.)

Cu totulu altmintrea se are lucrulu luat din punctu de vedere politicu.

Din estu punctu de vedere privita portarea opusetiunei, ea nici decum nu se póte justificá; cáci judecandu dupa seme-nele eii de pâna acum, in asta privintia ea e: ultragermana, ultracentralista, dualista si chiaru si inconsecuente in actiunile sale.

Portarea opusetiunei e mai antâiu ultragermana; cáci e constatatu pe deplin, ca ea gravitéza spre Germani'a,

si ca corifeiloru ei li-aru stá intr'unu nimicu, fára vre-unu respectu la compusetiunea imperiului din atâtea tieri autonóme cu diferite popóre si institutiuni, a le trantí pe acestea dintr'o data in Frankfurt. Acést'a se vede apriatu din nenu-merate anteacte ale acelor'a, si cu deosebire din portarea ab-legatiloru Austriei in an. 1848 la diet'a germana din Frank-furt, a Dr. Giskr'a si Dr. Kaisersfeld, carii ambii inca atunci, in audiulu lunei, se pronunsiara pentru unirea tieriloru austriace slavo-germane cu Germani'a. Dar si de atunci in-cóce o dovedira ei acést'a de repetite ori, si cu deosebire la desbaterile din sesiunea trecuta a casei ablegatiloru asupr'a Schleswig—Holsteinului si a confederatiu-nei germane, candu pledara cu totii cu o insufletire en-tusiastica in interessulu acelor'a, respective in interessulu prin-cipiului nationalu germanu, in contr'a Transsilvaneniloru si a Cechiloru, carii, redímati pe compusetiunea cea poliglóta a monarchiei si pe autonómia tieriloru singuratice garantata prin deosebite legi fundamentale de statu, precum si pe diferenti'a cea mare a nationalitatiloru conlocuítore, afirmau, ca noi sa ne vedemu mai bine de nevoile nóstre de a casa, si sa nu ne amestecâmu in trebile bundului germanu si ale Schleswig—Holsteinului. Ba aceea si nesuintia a opusetiunei se póte vede in fine chiaru si din desbaterile asupr'a adresei in sesiunea presinte a senatului imperialu. Candu cu ocaziunea acést'a bohemulu Ciuper reflectá: „ca nu afara, ci inlantrulu monarchiei trebuie cautata tari'a Austriei, si anumitu in im-plinirea dorintieloru popóreloru sale“ — i response referintele Giskr'a depre tribuna: „ca aceea, ce dise Ciuper, e „nur ein Nationalitäts—Schwindel“ (o ametiela a nationalitatiloru)“ —

Mai incolo portarea opusetiunei e ultracentrali-stica; cáci corifeii ei se pronunsiara asemenea de repetite ori in parlamentu in contr'a autonomiei tieriloru, si dovedira in fapta, cu deosebire in sesiunea trecuta, candu se incinse disput'a intre ei si ardeleni (Groisz si Alduleanu) pentru au-tonomia, — ca de aru aterná lucrulu dela ei, aru sorbí intr'o lingura de apa, aru reduce la nula tóta autonómia tieri-loru nóstre.

Portarea opusetiunei mai departea e dualistica; celu ce semai indoiesce astadi despre adevérule acést'a, iee-si ostenéla a mai citi odata vorbirile corifeiloru eii, d. e. a lui Kaisersfeld dela desbaterile din sesiunea presinte asupr'a ad-resei, si se va convinge. —

Nesuintia opusetiunei in directiunea acést'a arata tot-odata si inconsecuinti'a eii in actiunile sale; cáci, pecandu aceea pâna la sesiunea de fatia a senatului imp. celu putinu la audiulu lunei, strigá in gur'a mare in contr'a teo-riei continuitatei de dreptu (Rechtscontität), si pledá, in parlamentu si diuare, pentru a dóu'a teoria contraria celei d'antâiu, adeva a perderei de dreptu (Reschts-verwirkung): i veduramu cu ochii cum se abatúra la adresa dela cararea loru cea de mai nainte, si cum atunci se între-ceau a imputá ministrului Schmerling aceea, ce ei insii defen-dau mai nainte.

De altmintrea inconsecuinti'a acést'a, precumu si u-r'a asupr'a acelor'a, cari n'au norocirea a fi de convingerea dloru, se póte cunosce destulu de bine si din portarea acelo-r'a la desbateru asupr'a proiectului de lege pentru imputina-rea contributiuniloru personale in Ardealu, precum si din por-tarea acelor'a in comitetulu finanțialu la pertractarea bugetu-lui cancellariei transsilvane, candu argumentele referintelu Alduleanu cele logice si sanetóse nu potura avé nici unu e-fectu, fatia cu sofisteriele loru pline derancóre, prin care is-butira a sterge aceea, ce propusese regimulu pentru Ardelu, pentrucá apoi a dóu'a dí sa concéda pentru alte tieri, Silesi'a, Carinti'a etc. aceea, ce nu propusese regimulu.

Astfelu standu lucrurile, sa nu se mire dar opusetiunea din parlamentu, déca reprezentantii tieriloru autonóme, pré lânga tóte insusirile cele eminente ale unor'a dintre corifeii ei, pe care de altmintrea nime nu li le denéga, — nu se potu dá orbesce in partea ei, nepotendu-se nici intr'unu tipu uní cu politic'a ce o observá ea pâna acum. Cu totulu diferite suntú interesele tieriloru autonóme de acelea, pe care le a-pera opusetiunea; dar nici ca va ajunge acést'a la vre-unu resultatu salutaru, pâna nu va respectá interesele ce-le adevérate ale popóreloru si tieriloru singuratice. —

Multu s'a ocupatu in dílele acestea foile publice cu prop-agarea si desbateru a unei in voiri facute istre Deák si partid'alui de o parte si mai multe notabili-táti croatice, intre eari si Cancelarulu aulicu Mazu-ranic, de alta parte. Acum atátu unii, cátu si altii de-mintiescu in publicu acestu programu.

Varietáti si noufáti de dí.

Renumitulu literatu magiaru Baronulu Nicolau Iozsika, a reposatu in dílele acestea la Dres'da in etate de 69 ani. —

